

- финансиране на бюджетния дефицит;
- финансиране на инвестиционни проекти и специфични програми, когато са одобрени от Народното събрание;
- рефинансиране на държавния дълг в обращение на датата на падежа или преди тази дата;
- осигуряване на плащанията по изискуеми държавни гаранции;
- подкрепа на платежния баланс на страната.

Следователно основните макроикономически фактори, които могат да предизвикат увеличение на външния държавен дълг, са бюджетният дефицит и отрицателното салдо по платежния баланс. От друга страна, икономическата практика на много страни служи за илюстрация на това как неефективното структуриране на дълга по срокове за погасяване, валута и лихвените проценти са предпоставка за зараждане и разпространение на икономическите кризи.

Правителствата трябва да вземат под внимание различните рискове, възникващи в процеса на управление на държавния дълг. Дългът, изразен в чужда валута, също е свързан с особен риск и прекомерна зависимост на дълга от обменния курс, в случай че инвеститорите не пожелаат да рефинансират задълженията на правителството в чужда валута. Пазарният риск е свързан с изменение на пазарните цени - например процентните ставки, обменните курсове, цената на обслужване на дълга. Независимо от вида на валутата, изменението на лихвените проценти се отразява на стойността по обслужване на дълга по новите траншове. Задълженията по дълга, изразени в чужда валута или приведени към нея, също усилват неустойчивостта при обслужване на държавния дълг, вследствие на колебанията на обменния курс.

Ще бъдат анализирани и моделирани не фактори, формиращи външния държавен дълг, а фактори, свързани с нерисковото му управление. Тези фактори са валутният курс на лева към американския долар и шестмесечния USD-LIBOR.

Използвани са следните означения:

debt - външен държавен дълг на Република България в края на периода;

paid - плащания по външния държавен дълг (главница и лихви) в края на периода (месец или година)¹;

libor - годишен лихвен процент на шестмесечния USD-LIBOR в края на периода, тъй като българските брейдиоблигации се олихвяват с него (Ми-насян, 2004, с. 146);

---

¹ Използвани са данните за външния държавен дълг и плащанията по дълга в щатски долари от "Държавен дълг", Министерство на финансите, 1998-2004 г. Данните за шестмесечния USD-Libor и валутния курс са от БНБ, Статистика, www.bnb.bg.